

Vaggeryd kommuns Dagvattenstrategi Del 1 – Mål och strategier

Diarienummer KS 2018/237

INNEHÅLL

.....	0
Förord	2
Bakgrund	3
Inledning.....	4
Vad är dagvatten?	5
Hållbar dagvattenhantering.....	5
Mål för dagvattenhanteringen.....	6
Hur ska vi nå målen?	7
Användningsområden.....	8
Tidigare dagvattenhantering	8
Vad säger lagstiftningen?	8
Plan- och bygglagen	9
Lagen om allmänna vattentjänster.....	9
Vattendirektivet	9
Miljöbalken.....	9
Miljökvalitetsmål.....	10
Agenda 2030.....	10
Aktörer och ansvar	11
Områden	11
Samhällsplanering	11
Miljö	11
Vatten och avlopp.....	12
Gata och park.....	12
Övriga aktörers roll.....	12
Väghållare.....	12
Byggherre	12
Fastighetsägare och verksamhetsutövare.....	12
Räddningstjänsten.....	13
Markavvattningsföretag.....	13
Ekonomiska följder	14

Förord

Denna strategi beskriver Vaggeryd kommuns vilja och ambitioner angående dagvatten. Det framgår vem som ansvarar för dagvatten i alla skeden från planering till drift. Vattendirektivet (2000/60/EG) har en central del i strategin och grundsynen är att kommunen ska arbeta för en långsiktig, hållbar dagvattenhantering. Strategin vänder sig i första hand till alla som arbetar med den fysiska planeringen, miljövården, miljötillsynen, byggande och drift av infrastrukturen och som i olika grad genom beslut och handling påverkar vårt vatten. I andra hand vänder den sig till exploatörer, byggherrar och fastighetsägare.

Dagvattenstrategin är uppdelad i två delar. I första delen ligger fokus på varför det är viktigt att arbeta med dagvattenfrågan, övergripande ansvar, mål och strategier samt vilken lagstiftning som finns att förhålla sig till. Den andra delen kommer att vara ett arbetsdokument för genomförande av dagvattenfrågorna i samhällsbyggnadsprocessen med vägledning till att nå målen. Del två innehåller även en kartläggning av statusen på olika dagvattenförekomster och riktlinjer för framtida arbete. Ambitionen är att den andra delen successivt kan kompletteras och fördjupas allt eftersom ytterligare kunskap kommer fram.

Arbetsgrupp

Lina Larsson, miljöstrateg, kanslienheten

Hanna Grönlund, planarkitekt,
kanslienheten

Viktoria Gustafsson, planarkitekt,
kanslienheten

Dörte Schuldt, miljöinspektör, miljö- och
byggförvaltningen

Teo Magnusson Bejving, VA-chef,
tekniska kontoret

Tina Blomster, samhällsutvecklare,
kanslienheten

Referensgrupp

Torbjörn Åkerblad, kanslichef

Anna Jönsson, miljö- och byggchef
miljö- och byggförvaltningen

Magnus Ljunggren, Teknisk chef,
tekniska kontoret

Bakgrund

Vatten- och avloppsplaneringen (VA-planeringen) omfattar hela kommunens verksamhet för vatten och avlopp. Både de allmänna anläggningarna inom de fastställda VA-verksamhetsområdena och de VA-anläggningar i kommunen som ligger utanför de allmänna VA-verksamhetsområdena. Syftet med VA-planeringen är att åstadkomma en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar vatten- och avloppsförsörjning i Vaggeryds kommun.

I kommunens Översiktsplan 2012 (se sidan 52) anges åtgärder och riktlinjer för kommande arbete med vatten och avlopp i Vaggeryds kommun. De nationella miljömålen är vägledande i VA-planeringen där flera av miljömålen berör vatten och avloppsområdet. De miljömål som berörs är begränsad klimatpåverkan, giftfri miljö, ingen övergödning, levande sjöar och vattendrag, grundvatten av god kvalitet samt god bebyggd miljö.

Tidigare har det tagits fram en VA-översikt, VA-policy samt en VA-plan för de allmänna VA-verksamhetsområdena. I VA-policyn gjordes ett antal ställningstaganden, bland annat att "Utarbeta en ny dagvattenstrategi".

Steg 1 – VA-översikt. Översikten beskriver VA-planeringens förutsättningar, nuläget i kommunens allmänna anläggningar och i de enskilda anläggningarna samt framtida behov både inom och utanför nuvarande VA-verksamhetsområden. VA-översikten utgör ett underlag till VA-policy och VA-plan, och fastställdes av tekniska utskottet 2015-12-08 samt miljö- och byggnämnden 2015-12-15.

Steg 2 – VA-policy. Policyn innehåller dels övergripande mål för VA-verksamheten och dels ställningstaganden utifrån de behov som påvisats i VA-översikten. VA-policyn är ett viktigt styrdokument i arbetet med VA-planen, tillsammans med andra övergripande planer samt i den fysiska planeringen. VA-policyn antogs av Kommunfullmäktige 2016-04-25.

Steg 3 – VA-plan för den allmänna VA-anläggningen. VA-planen tas fram med utgångspunkt från VA-översikten och VA-policyn. I VA-planen redovisas plan för den allmänna VA-anläggningen, VA-utbyggnadsplan samt plan för enskild vatten- och avloppsförsörjning. VA-planen för de allmänna VA-verksamhetsområdena ska årligen revideras och antas av tekniska nämnden.

Steg 4 – Dagvattenstrategi. I VA-policyn gjordes ett antal ställningstaganden bl a att "Utarbeta en ny dagvattenstrategi". I VA-planen för den allmänna VA-anläggningen togs en plan fram för utarbetandet av en dagvattenstrategi. Dagvattenstrategin är ett förvaltningsövergripande dokument som tas fram gemensamt av kansliheten, miljö- och byggförvaltningen och tekniska kontoret.

Inledning

Dagvattenhantering handlade tidigare uteslutande om bortledning av regn- och smältvatten och dagvattnen. Det betraktades inte som en potentiell föroreningskälla. I dag är det känt att dagvatten ofta innehåller föroreningar som kan påverka kommunens recipienter negativt. Samtidigt finns behov av att förbereda sig för ökad nederbörd som förväntas följa av klimatförändringar.

Målsättningen för framtidens dagvattenhantering är att undvika allvarliga översvämningar, minska föroreningspåverkan i såväl ytvatten som grundvatten samt öka grundvattenbildning. För att åstadkomma en hållbar dagvattenhantering krävs en tydlig ansvarsfördelning, kunskap om gällande krav och en kommungemensam ambitionsnivå.

I dagvattensstrategin används områden istället för namnen på respektive förvaltning. Anledningen till detta är att strategin inte ska behöva uppdateras vid eventuella organisationsförändringar. I del 2 finns en beskrivning över hur organisationen ser ut och kopplingen mellan kommunens förvaltningar och områdena nedan. Områdena är uppdelade i Samhällsplanering, Miljö, Vatten och avlopp samt Gata och park.

Recipientens känslighet och status enligt Vattendirektivet ska vara styrande vid bedömning av om den tål ytterligare belastning av föroreningar. I del 2 finns Vaggeryd kommuns recipienter beskrivna och deras statusklassning enligt Vattendirektivet. I del 2 finns även mer information om Vattendirektivet och Vattenmyndigheterna. Vid bedömning av dagvattnets behov av rening ska både föroreningsinnehållet i dagvattnet och recipientens känslighet beaktas.

Dagvattenstrategin behandlar dagvatten inom och från planområden.

Dagvattenstrategin behandlar inte avrinning från åkermark och skogsmark

och dess konsekvenser på vattendragen i form av ökad näringsbelastning förutsatt att vattnet inte rinner in i planområdet eller dagvattensystemet. Strategin gäller inte verksamheter där dagvattenhanteringen har prövats enligt miljöbalken eller annan lagstiftning.

Dagvattenstrategin del 1 ska beslutas av kommunfullmäktige och aktualitetsförklaras vid varje ny mandatperiod. Del 2 ska beslutas i respektive nämnd och uppdateras vid behov. Ändringar utöver rena faktaändringar ska beslutas av kommunstyrelsen, teknisk nämnd och miljö- och byggnämnden.

Områden

Samhällsplanering

- Samhällsutveckling
- Plan
- Bygg

Miljö

- Miljö och hälsa

Vatten och avlopp

- Vatten och avlopp

Gata och park

- Gata och park

Vad är dagvatten?

Dagvatten utgörs av nederbördsvatten, i form av regn eller avsmält snö, spolvatten eller framträngande grundvatten som tillfälligt rinner av hårdgjorda ytor såsom asfalterade vägar, hustak, byggnadsfasader eller fordon. Det handlar alltså om tillfälligt förkommande vatten avrinnande på mark som inte är täckt av vatten i normala fall, framförallt inom tätbebyggelse och på större vägar utanför tätbebyggda områden.

Vilken påverkan dagvatten har på recipienten beror, förutom på dagvattnets innehåll av föroreningar, även på recipientens egenskaper och på tillrinningsområdets markanvändning. När det regnar eller snöar tar nederbörden med sig luftföroreningar och när den sedan landar på hårda ytor löser vattnet upp och drar med sig ytterligare föroreningar som i torr eller våt form samlats på hårdgjorda ytor.

En viktig orsak till dagvattenproblematiken är exploatering av mark. På naturliga marker, utan hårdgjorda ytor, kan vattnet renas naturligt genom att infiltrera ned genom jordlagren. När städer och vägar byggs minskar de gröna ytorna som kan sköta denna naturliga reningsprocess.

Hållbar dagvattenhantering

Då dagvatten leds bort kan det medföra minskad grundvattenbildning i det område vattnet avleds ifrån. Långsiktigt hållbar dagvattenhantering innebär att ta hand om dagvattnet på ett så naturligt sätt som möjligt.

Lokalt omhändertagande av dagvatten ska vara det första alternativet vid planering och exploatering inom Vaggeryds kommun. Flödet kan då också utjämnas vilket ger minskade risker för skadliga översvämningar. Om lokalt omhändertagande inte är möjligt, inte räcker till eller av andra orsaker är olämpligt ska dagvattnet ledas till en lämplig plats för omhändertagande via exempelvis dammar där föroreningar då kan tas omhand.

Dagvattenledningar direkt till recipient får endast användas när alla andra alternativ och recipientens påverkan är utredd. Dagvattnet kan behöva renas innan det får släppas till recipient. I del 2 kommer riktlinjer tas fram för i vilka situationer extra rening av dagvattnet kommer krävas. Recipientens kemiska och ekologiska status och skyddsvärde är avgörande.

Mål för dagvattenhanteringen

Genom att aktivt arbeta med dagvattenfrågorna eftersträvas långsiktiga och hållbara dagvattenlösningar enligt följande mål:

Mål 1

Dagvatten tas omhand så nära källan som möjligt.

Mål 2

Dagvatten nyttjas som en positiv resurs i samhällsbyggandet till exempel genom att olika ekosystemtjänster ska beaktas.

Mål 3

Tillse att behoven för dricksvatten, spillvatten och dagvatten ingår i den fysiska planeringen så att bästa möjliga helhetslösning kan väljas med hänsyn till ekonomi, teknik, hälsa och miljö.

Mål 4

Genom att förebyggande arbete ta hänsyn till framtida klimatförändringar för att minimera effekterna av översvämningar.

Mål 5

Dagvattensystemet är utformat så att skadlig uppdamning undviks vid kraftiga regn.

Mål 6

Avledning av dagvatten ska inte påverka den naturliga grundvattenbildningen.

Mål 7

Mängden dagvatten i spillvattenledningar och avloppsreningsverk minimeras.

Mål 8

Tillförsel av föroreningar till dagvattensystem begränsas.

Mål 9

Minimera påverkan från dagvatten i recipienten.

Målen innebär att åtgärder måste sättas in längs hela dagvattenkedjan från det att regnet träffar marken till dess att vattnet når recipienten. I framtagandet av målen har vattendirektivet och miljökvalitetsnormer för vatten varit betydelsefulla.

Hur ska vi nå målen?

En viktig del i arbetet att få renare recipienter är att arbeta med förebyggande åtgärder, det vill säga att se till att föroreningarna inte hamnar i dagvattnet. Det kan ske på en mängd olika sätt; bland annat genom att ställa krav på hantering och förvaring av avfall och kemikalier utomhus hos verksamhetsutövare med miljöfarliga verksamheter och ställa krav på oljeavskiljare eller annan reningsutrustning där det behövs. Även byggnadsmaterial som kan avge tungmetaller bör undvikas. Ju renare gator och vägar är desto renare blir dagvattnet. Det är därför viktigt med gatuunderhållet. Förorenade områden är direkt olämpliga för infiltration eller som översilningsytor för dagvatten eftersom översvämningar kan medföra spridning av föroreningar. Av den anledningen kan dagvattenhanteringen inom vissa förorenade områden behöva prioriteras.

Förutom att minimera föroreningshalten vid källan behövs andra insatser för att den kemiska statusen hos recipienten inte ska bli sämre på grund av dagvattnet. I så stor utsträckning som möjligt bör man utnyttja naturliga reningsmetoder för omhändertagande och rening av dagvattnet. Detta kan ske genom att ta hand om dagvattnet så nära källan som möjligt genom exempelvis infiltration.

Grus, armerat gräs och markvegetation är exempel på genomsläppliga ytor som fungerar för infiltration. Alternativ till de hårdgjorda ytorna ska undersökas och hårdgjorda ytor ska om möjligt undvikas.

Om lokalt omhändertagande av dagvattnet inte är lämpligt på grund av exempelvis förorenad mark eller inte möjligt på grund av att marken inte har den beskaffenhet som krävs för infiltration kan dagvattnet ledas vidare till en annan plats för omhändertagande exempelvis via dammar eller våtmarker.

Dagvattensystemet ska utformas så att skadlig uppdämning undviks vid kraftiga regn, vilket kan ske genom avledning i öppna avrinningsstråk eller flacka diken. Genom öppen avledning blir dagvattenavrinningen trögare vilket kan minska risken för översvämningar och bidrar till en jämnare belastning på recipienten. Diken och översilningsytor i direkt anslutning till gator och vägar har förmåga att såväl rena som fördröja dagvattnet. Reningen sker genom att föroreningar fastläggs i marken, bryts ned i matjordsskiktet eller tas upp av växligheten.

Öppna avledningssystem i anslutning till vägar ger med rätt utformning också goda möjligheter till begränsning av skador vid olyckor med farligt gods. Genom att minimera mängden dagvatten i spillvattenledningar minskar belastningen på avloppsreningsverken. Det ger minskad kemikalieförbrukning, renare slam och en lägre energiförbrukning då en mindre mängd vatten behöver pumpas och renas. Minskad mängd dagvatten i spillvattenledningar ger minskad risk för översvämningar och ökad flexibilitet inför framtida utnyttjande av olika lokala dagvattenlösningar. Nya dagvattensystem bör på ett naturligt sätt integreras i parker och rekreationsområden och ekosystemtjänster ska tas med i ett tidigt skede. Det går att skapa trivsamma och estetiskt tilltalande miljöer om dagvatten samlas upp på ytan. Det kan utgöra ett positivt inslag i stadsbilden samtidigt som det skapar förutsättningar för en ökad biologisk mångfald.

För att gardera mot negativa effekter av framtida klimatförändringar är det viktigt med en god planering. I översiktsplaner bör vattenvägar och större avrinningsstråk markeras och bebyggelse hållas borta från områden som riskerar att översvämmas vid kraftiga regn.

Användningsområden

Strategin ska i första hand användas vid kommunens planering och exploatering av nya områden och vid exploatering inom befintliga områden. I andra hand ska den användas för att förbättra befintliga områden. Vissa befintliga områden kan behöva prioriteras för åtgärder på grund av exempelvis översvämningsrisk, att dagvattnet innehåller höga halter av föroreningar eller att recipienten har behov av det.

Vid planering av nya områden finns goda möjligheter att göra rätt från början. Genom att ta med dagvattenfrågan tidigt i planprocessen skapas möjlighet att bedöma på vilket sätt dagvattnet bäst tas omhand.

I befintliga områden som ska exploateras ytterligare bör mängden och storleken på hårdgjorda ytor noga avvägas och kommunen ska sträva efter att öka antalet gröna ytor.

Eventuellt förlorade genomsläppliga ytor ska i största möjliga mån kompenseras inom närområdet. Med närområde menas område med avrinning till samma recipient. Undantag kan göras i de fall den hårdgjorda ytan eller dess användningsområde inte påverkar miljön negativt i fråga om risk för föroreningar i dagvattnet eller översvämningar. Områden som tidigare har drabbats av skadliga översvämningar eller där risk för detta finns ska skyddas från ytterligare belastning.

Tidigare dagvattenhantering

Dagvatten har tidigare i princip betraktats som ett problem som ska ledas bort från staden så snabbt som möjligt. Dagvattnet har till största del gått i ledningar eller i öppna diken direkt till recipient. Det finns ingen specifik anläggning för deponering av snö i kommunen.

Vad säger lagstiftningen?

Dagvatten berörs av många olika lagstiftningar bland annat plan- och bygglagen, lagen om allmänna vattentjänster, Vattendirektivet och miljöbalken. Rent lagtekniskt faller dagvattenhanteringen in under olika definitioner och rättsliga krav, bland annat beroende på var det uppkommer och hur det tas om hand. Nedan ges en kort beskrivning av de lagar som berör dagvatten. Mer ingående information om lagar och andra krav kring dagvatten finns att läsa i del 2.

Plan- och bygglagen

Plan- och bygglagen, PBL, är det viktigaste styrdokumentet för en bra dagvattenhantering. PBL innehåller bland annat bestämmelser för översiktsplaner, detaljplaner, bygglov mm och reglerar planläggning och byggande av mark- och vattenområden. Översiktsplaner är inte juridiskt bindande, men ska ge vägledning för beslut om mark- och vattenanvändningen. För avgränsade områden regleras mark- och vattenanvändningen i detaljplaner alternativt i områdesbestämmelser, vilka är juridiskt bindande. I samband med handläggning av bygglov och anmälan enligt PBL kan krav ställas rörande dagvattenhanteringen. Vid ny- och tillbyggnader anges detaljerade föreskrifter avseende installationer för dagvatten i Boverkets byggregler.

Lagen om allmänna vattentjänster

För dagvatten och anslutning till den allmänna vatten- och avloppsanläggningen finns regler i Lagen om allmänna vattentjänster och kommunens Allmänna bestämmelser om användandet av den allmänna vatten- och avloppsanläggningen (ABVA). Kommunen ska säkerställa att vattenförsörjning och avlopp, t.ex. avledning av dagvatten, ordnas i ett större sammanhang om det berör skyddet för människors hälsa och miljö.

Vattendirektivet

EU har tagit fram ett ramdirektiv för vatten med syfte att skydda samtliga vattenförekomster i Europa. Vattendirektivet föreskriver att varken den kemiska eller ekologiska statusen på våra sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten får bli sämre. Vaggeryd tillhör Södra Östersjöns och Västerhavets vattendistrikt där Länsstyrelserna i Kalmar län och Västra Götalands län har utsetts till Vattenmyndigheter. Vattenmyndigheterna och länsstyrelserna har statusklassificerat alla vattenförekomster.

Inom vattenförvaltningen används miljökvalitetsnormer för att beskriva den vattenkvalitet som ska uppnås vid en viss tidpunkt. Miljökvalitetsnormerna anger hur miljön bör vara för att ekologiska och kemiska funktioner i vattenmiljön ska uppnås. För att säkerställa att miljökvalitetsnormerna kan uppnås finns det ett åtgärdsprogram för Södra Östersjön och ett för Västerhavets vattendistrikt som i huvudsak är inriktat mot de vattenförekomster som berör respektive vattendistrikt. Av åtgärdsprogrammet framgår vilka åtgärder som behöver vidtas och när, samt vilken myndighet eller kommun som behöver vidta respektive åtgärd med målet att miljökvalitetsnormerna ska uppnås. Kommunerna är skyldiga att genomföra de åtgärder som är riktade till dem i fastställda åtgärdsprogram, se vidare i del 2. Den aktuella statusen i vattenförekomsten får inte försämrats i något avseende. Åtgärder eller verksamheter får inte tillåtas om de äventyrar möjligheterna att följa en miljökvalitetsnorm för vatten (Miljöbalken 5 kapitlet 4 §).

Miljöbalken

Dagvatten berörs i flera av miljöbalkens kapitel samt tillhörande förordningar. I 2:a kapitlet miljöbalken finns hänsynsregler med grundläggande krav på bland annat kunskap, skyddsåtgärder och försiktighetsmått. I 9:e kapitlet anges när utsläpp av dagvatten betraktas som miljöfarlig verksamhet, när dagvatten är att betrakta som avloppsvatten samt när vattnet ska avledas, renas eller på annat sätt tas omhand. Krav på anmälningsplikt preciseras i Miljöprövningsförordningen. Vilka krav på tillstånd som

finns för att bedriva vattenverksamhet, exempelvis för vissa dagvattenanläggningar preciseras i 11:e kapitlet. Även omhändertagande av vägdagvatten kan räknas som vattenverksamhet. I 26:e kapitlet beskrivs kommunens tillsynsansvar samt krav på egenkontroll. Utifrån Avfallsförordningen kan snö från vinterväghållning betraktas som ett avfall.

Miljö kvalitetsmål

Dagvatten berörs framför allt i fem av Sveriges miljö kvalitetsmål; Levande sjöar och vattendrag, Giftfri miljö, Ingen övergödning, Grundvatten av god kvalitet och God bebyggd miljö. Miljö kvalitetsmålen beskriver den kvalitét miljön bör ha uppnått inom en generation. De är i sig inte juridiskt bindande, men ett styrmedel för kommunens miljöarbete. Regeringen har fastställt elva preciseringar av miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och en av dessa innebär att sjöar och vattendrag ska ha minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status. Det finns även lokala miljö mål för Vaggeryd som säger att vi ska förbättra statusen och skydda vattenkvalitén, enligt vattendirektivet, så att alla grundvattenförekomster har god vattenstatus. Målet är även att vi ska säkerställa att vi har en långsiktig och säker dricksvattenförsörjning i kommunen.

Agenda 2030

Globala målen är universella, integrerade och odelbara, vilket är av stor betydelse för att säkerställa att syftet med Agenda 2030 för hållbar utveckling förverkligas. Denna dagvattenstrategi berörs av följande Agenda 2030 mål:

Rent vatten och sanitet

Mål 6 är att säkerställa tillgång till och hållbar vatten- och sanitetsförvaltning för alla.

Hållbara städer och samhällen

Mål 11 är att städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

Bekämpa klimatförändringen

Mål 13 är att vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.

Ekosystemtjänster och biologisk mångfald

Mål 15 är att skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridningar, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.

Aktörer och ansvar

Ansvaret för dagvattenfrågorna inom kommunen är fördelat på flera olika aktörer. En samlad bild över vilket ansvar kommunen har genom dess olika områden har sammanställts och finns i del 2. Där visas strukturen för hur ansvaret inom varje område är fördelat under de olika processerna planprocessen, projektering och kontroll, byggskede, drift och underhåll samt tillsyn och övrigt.

Utöver kommunen finns givetvis även andra parter som har ett stort ansvar i olika skeden, exempelvis byggherrar, konsulter och entreprenörer. Nämnderna har ansvar att utföra arbete inom respektive verksamhet. Respektive nämnd har i sin tur delegerat det praktiska arbetet nedåt i organisationerna. Nedan beskrivs varje aktörs roll och övergripande ansvar. I del 2 beskrivs ansvaret mer detaljerat för varje aktör.

Områden

Samhällsplanering

Kommunfullmäktige är ytterst ansvarig för all fysisk planering. Kommunen kan ha flera roller när det gäller dagvatten. I rollen som markägare är kommunen själv exploatör och måste då beakta dagvattenfrågorna även ur det perspektivet. Kommunen ansvarar för att se till att dagvattenfrågorna (där behov finns) tas med i avtal så som exploaterings- och markanvisningsavtal.

I översiktsplanen är det speciellt viktigt att ta hänsyn till förutsättningarna för dagvattenhanteringen vid val av nya exploateringsområden. Samhällsplaneringen ansvarar för planprocessen, med framtagande av översiktsplaner, detaljplaner mm. I ansvaret ingår att involvera andra områden i planprocessen och att dagvattenfrågor lyfts upp i ett tidigt skede och på så sätt får en bra lösning. Vid planering beaktas hela avrinningsområdet och inte bara planområdet eftersom omkringliggande områden kan påverkas. Dagvattenfrågorna och övriga förutsättningar för aktuellt planområde vävs samman för att få fram en så bra slutprodukt som möjligt. I detaljplaner är det viktigt att fastställa riktlinjer och regler för dagvattenhanteringen och att dessa följs vid bygglovsgivning.

Bygg handlägger ärenden enligt PBL och utövar tillsyn. De bevakar dagvattenfrågan, samordnar och initierar dagvattenfrågan i bygglov. I det tekniska samrådet bevakas dagvattenfrågan utifrån bygglovet och detaljplanen. Bygg ansvarar för att informera byggherrar och exploatörer om dagvattenhantering.

Miljö

Miljö handlägger ärenden som berör miljöbalken och utövar tillsyn på verksamheter och verksamhetsutövarers egenkontroll där även dagvattenfrågor ingår. Miljö deltar som sakkunnig i miljöfrågor som gäller kommunens översikts- och detaljplaner. Det är deras roll att lyfta upp dagvattenhanteringsens eventuella miljömässiga påverkan. Det kan t ex

finnas fall där marken innehåller föroreningar som kan påverka utformningen av dagvattensystemet för att hindra föroreningsspridning.

Vatten och avlopp

Vatten och avlopp ansvarar för avledning av dagvatten inom verksamhetsområde beslutat av kommunfullmäktige.

Gata och park

Gata och park ansvarar för den allmänna platsmarken inom kommunen (gator, parker och grönytor) och har den övergripande kunskapen om förutsättningar för dagvattenhanteringen av dessa ytor. Gata och park ansvarar för bland annat gaturen hållning och snöhantering, båda viktiga verksamheter för att minska dagvattnets påverkan på recipienten. Gata och park ansvarar också för den estetiska utformningen av dagvattenanläggningar samt skötsel av dessa och omkringliggande vegetationsytor/grönytor.

Övriga aktörers roll

Väghållare

De vanligaste väghållarna är kommunen, Trafikverket samt ägare av enskilda vägar. Väghållaren svarar för drift, underhåll och investering av trummor och intagsgaller för vägsystemen. Väghållare ska ta hänsyn till bland annat miljöskydd och naturvård. Recipienter kan bli förorenade av medel för halkbekämpning och därför bör väghållaren vara restriktiv med sin saltanvändning. Väghållaren har ansvar för det dagvatten som rinner av från vägområdet. Väl fungerande underhållsrutiner för tömning av dagvattenbrunnar, snöhantering och gatusopning ska finnas.

Byggherre

Under byggtiden är det byggherren som är ansvarig för att dagvattnet omhändertas på det sätt som anges i lagstiftning, planer och detta dokument. I de fall det gäller verksamheter som kan medföra utsläpp av föroreningar till dagvattnet ska miljö- och byggnämnden kontaktas. Om dagvattnet ska avledas till den allmänna VA-anläggningen ska kontakt tas med huvudmannen.

Byggherren ska utreda hur dagvatten ska hanteras och ge förslag på åtgärder utifrån dagvattnets sammansättning och mängd.

- I första hand ska lokalt omhändertagande av dagvatten eller öppen dagvattenhantering användas.
- I andra hand ska samordning av dagvattenhantering i form av dammar, våtmarker med mera diskuteras med kommunen.
- I tredje och sista hand ska avledning till ledningsnätet användas.

Fastighetsägare och verksamhetsutövare

Enskilda fastighetsägare är ansvariga för att hanteringen av dagvatten inom den egna fastigheten sker på det sätt som anges i lagstiftning, planer och detta dokument. Detta gäller även hantering och uppläggning av snö. Den som bedriver någon form av verksamhet är ansvarig för att det inte släpps ut mer än obetydliga mängder föroreningar till dagvattnet. Vid förändringar ska de rådande förhållandena beaktas. Vattenvägar och

flöden får inte skadas eller ändras så att olägenheter uppkommer för angränsande fastigheter. Följande riktlinjer gäller i Vaggeryds kommun:

- Planera för dagvattenhantering på den egna marken i första hand.
- I andra hand ska kommunen kontaktas för samordning av dagvattenhanteringen i form av dammar, våtmarker eller andra öppna lösningar.
- I tredje och sista hand ska avledning till ledningsnätet användas.
- Vid gödsling av allmän mark och användning av andra kemiska produkter ska det alternativ som påverkar miljön minst användas.
- Väl fungerande underhållsrutiner för tömning av dagvattenbrunnar och gatusopning ska finnas

Räddningstjänsten

Räddningstjänsten har en viktig roll som remissinstans och granskare av planförslag. Med avseende på dagvatten bör räddningstjänsten uppmärksamma risken för utflöde av förorenat släckvatten vid brand, eller utsläpp av kemikalier med mera vid olyckor, till eller via dagvattensystemen. Det kan leda till krav på exempelvis uppsamlingsbassänger för släckvatten, möjligheter att stänga av dagvattenbrunnar och andra förebyggande åtgärder. Räddningstjänsten bör även granska om de föreslagna dagvattenanläggningarna kan medföra en ökad risk för personskada.

Markavvattningsföretag

Dagvatten som leds bort klassas som **markavvattning** eller **avloppsvatten**. Markavvattning är det då det görs en åtgärd för att avvattna mark, för att sänka eller tappa ur ett vattenområde eller för att skydda mot vatten. Dagvattnet klassas som avloppsvatten när det avleds för sådan avvattning av mark inom detaljplan som inte görs för viss eller vissa fastigheters räkning eller vatten som avleds för avvattning av begravningsplats. I många fall utgör dikningsföretag recipient för dagvatten. Ansvarsfördelningen för kommunerna i förhållande till dikningsföretagens legala status är en viktig fråga i VA-planeringen. Dikningsföretag är en överenskommelse om hur vattendrag och avvattning av mark ska ske och kostnadsfördelningen mellan fastighetsägaren.

Om dagvattnet är avloppsvatten omfattas det av bestämmelserna om miljöfarlig verksamhet, tillstånd/anmälan, tillsyn och rening. Tillsynsmyndighet för miljöfarliga verksamheter är den kommunala miljömyndigheten. Här är även de allmänna hänsynsreglerna enligt MB gällande. Kort kan sägas att dessa lägger ansvaret på att det är verksamhetsutövaren som ska ha tillräcklig kunskap om hur verksamheten påverkar omgivningen, att verksamheten är placerad på en plats där den påverkar omgivningen som minst och att bästa tillgängliga teknik används. När dagvattnet klassas som avloppsvatten är miljö kvalitetsnormerna, som är framtagna inom arbetet med EU:s ramdirektiv för vatten, gällande då vattnet ska renas, samt kap 1-5 MB.

Tolkas dagvattnet som markavvattning gäller bestämmelserna om vattenverksamhet och avvattning av mark i miljöbalken. Markavvattning kräver tillstånd och det är Länsstyrelsen som är tillsynsmyndighet.

Ekonomiska följder

Ett aktivt arbete med dagvatten får både miljömässiga och ekonomiska följder. Innan en åtgärd vidtas ska nyttan kontra kostnaden för åtgärden bedömas. Inom den kommunala verksamheten görs en bedömning utifrån respektive ansvarsområde.

För varje enskilt projekt ska berörd fastighets- eller markägare redovisa en fördjupad bedömning. Miljö- och byggnämnden har tillsyn utifrån miljöbalken och kan ställa krav på andra eller ytterligare åtgärder. Eftersom kommunen behöver arbeta mer aktivt med dagvattenhantering kan det till en början bli ökade kostnader. Kostnader uppstår för planering, investering och drift. På sikt bör kostnaderna minska tack vare färre översvämningar och minskad belastning på ledningsnät och reningsverk. Den ekonomiska vinsten när det gäller minskad belastning på reningsverken beror på lägre energiförbrukning och kemikalieanvändning.